

מטלה מסכמת בהשתלמות ערכים ודמוקרטיה

מוגש ע"י אורלי ורד

מכללת אורט

גבעת רם

ירושלים

ינואר 2022

נושא השיעור: הזכות לחופש הביטוי מול הסתה לגזענות

קהל היעד: תלמידים בכיתה יא

מטרות השיעור

בתחום התוכן:

- התלמידים יכירו את הזכות לחופש הביטוי.
- התלמידים יבינו את חשיבות הזכות לחופש הביטוי במדינה דמוקרטית.
- התלמידים יכירו את החוק נגד גזענות, ואת הצעת החוק של שר המשפטים למניעת הסתה ברשתות החברתיות ('חוק הפייסבוק').
- התלמידים יבינו מהי 'הסתה לגזענות'
- התלמידים ידונו בגבולות חופש הביטוי

בתחום המיומנות:

- התלמידים ילמדו כיצד להציג בצורה יעילה את דעתם (טענה + נימוקים)
- התלמידים יפתחו חשיבה ביקורתית
- התלמידים יתנסו בשימוש בכלי מתקשורת.

בתחום הערכים:

- התלמידים יפנימו כי הזכות לחופש הביטוי אינה מאפשרת להסית לאלימות וגזענות נגד קבוצות באוכלוסייה.

התוצר המצופה

התלמידים יכתבו בלוח פדלט את עמדתם המנומקת בשאלה האם צריך לתת לרשויות השלטון את הסמכות להורות על הסרת תכנים הכוללים הסתה לגזענות מהרשתות החברתיות

הנחיות לשיעור

שלב ההכנה: הכנת מצגת אשר תכלול את השקופיות הבאות:

1. מה נלמד היום? (הזכות לחופש הביטוי, הגבול בין מימוש הזכות לחופש הביטוי להסתה לגזענות)
2. הגדרה של הזכות לחופש הביטוי (לכל אדם הזכות להביע את עצמו בכל דרך שיבחר ובגלוי)
3. תמצית של החוק נגד גזענות
4. גישות השונות להבחנה בין חופש הביטוי להסתה:
 - ✓ **הגישה התועלתנית** - עקרון הסכנה הברורה והמיידי (מבחן התוצאה). השאלה המכרעת היא – באיזה הקשר נאמרו הדברים ומה צפויה להיות השפעתם בטווח הקצר.
 - ✓ **הגישה העקרונית** - יש להגדיר דברים כהסתה על פי תוכנם. תוכן השולל את עקרונות הדמוקרטיה חייב להיות מוגבל או אסור בביטוי. יש לשלול דיבורים שיש בהם ביטול ההסכם הדמוקרטי לפיו "לכל אדם זכות שווה לחירות".
5. קישור לסרטון ח"כ יאיר גולן ממר"צ מכנה מתנחלים 'תתי – אדם'
https://youtu.be/9Mose_mN5q4
6. תמצית של הצעת החוק של שר המשפטים למניעת הסתה ברשתות החברתיות ('חוק הפייסבוק').
7. קישור ללוח פדלט

מהלך השיעור

פתיחה: מה נלמד היום? (שקופית אחת)

מהלך השיעור

- הצגת שקופיות 2 – 5
- דיון בכיתה:
- ✓ האם לדעת התלמידים דבריו של ח"כ יאיר גולן הם בגדר 'הסתה לגזענות'?
- ✓ האם יש מקום להתייחס באופן שונה לדברי אדם פרטי מול דבריו של נבחר ציבור?
- ✓ האם יש הבדל בין דברים שנאמרים במהלך הפגנה/פוסט ברשת חברתית/ראיון באמצעי התקשורת?
- הצגת שקופית מספר 6

- שליחת הקישור ללוח הפדלט והסבר המטלה - כל תלמידי צריך לכתוב את עמדתו בשאלה: האם צריך לתת לרשויות השלטון את הסמכות להורות על הסרת תכנים הכוללים הסתה לגזענות מהרשתות החברתיות.
- ☒ עמדה – האם תומך או מתנגד ונימוק אחד לעמדתו.

רפלקציה

תכנון הלמידה: בתכנון הלמידה התלבטתי בעיקר בשתי שאלות: איזו דוגמא להביא לתלמידים כדי לעורר דיון בסוגית חופש הביטוי מול ההסתה לגזענות וכיצד להגדיר באופן ברור ומדויק מהי המטלה שאדרוש מהתלמידים בסוף השיעור. שאר החומרים היו זמינים ולא הייתה לי בעיה להכין את המצגת.

אסטרטגיות החשיבה שבאו לידי ביטוי ביחידת הלימוד: יחידת הלימוד שמה את הדגש בעיקר על היכולת לפתח חשיבה ביקורתית ועל היכולת להתמודד עם בעיות מורכבות. לדוגמא התלמידים היו צריכים לחשוב אלו התבטאויות הן בגדר 'הסתה לגזענות' והאם המדינה (בדגש על הממשלה ומערכת המשפט) היא זו שצריכה להחליט בנושא והאם צריכה להיות לה הסמכות לצנזר סוג כזה של התבטאויות.

מיומנויות המאה ה-21 שבאו לידי ביטוי ביחידת הלימוד: הדיון בנושא שנוי במחלוקת אפשר לפתח אצל התלמידים חשיבה ביקורתית ויכולת להציג בצורה יעילה את עמדתם. בנוסף, המטלה שניתנה לתלמידים אפשרה להם להתנסות בשימוש בכלי מתקשב.

אני גם מקווה שעצם הדיון בנושא ההסתה לגזענות יפתח אצל התלמידים את ההבנה כי למילים יש חשיבות ותוצאות. לפיכך, עליהם להיות יותר זהירים, ולהפעיל שיקול דעת בעיקר לגבי מה שהם כותבים וקוראים ברשתות החברתיות.

הערך המוסף של ההשתלמות ומה תרומתה לשינוי באופן ההוראה והלמידה: באופן כללי, ההשתלמות לא חידשה לי הרבה בכל מה שקשור לאופן ההוראה הלמידה שכן הם היו מוכרים לי מהשתלמויות קודמות (הן הכלים הדיגיטליים והן תכני ההוראה עצמם). התרומה העיקרית מבחינתי הייתה בכך שההשתלמות חידדה אצלי את חשיבות הצורך להציג תכנים הנוגעים לעולמם של התלמידים, במיוחד אצל תלמידים חלשים. בנוסף, רכשתי ידע וכלים חשובים כיצד לבנות ולנהל דיוני דילמה יעילים בכיתה.

התוצרים ואיכותם: באופן כללי, כתיבת התלמידים דלה. קשה להם לנמק את דעתם. בנוסף, התרשמתי שלחלק מהתלמידים היה קשה לגבש דעה בנושא.

קישור ללוח הפדלט

<https://padlet.com/orvg24/ezn3ynnw2off4fd9>

אתגרים והצלחות בשיעור: האתגרים העיקריים היו איך לנהל דיון ענייני בכיתה ואיך לגרום לכמה שיותר תלמידים להשתתף בדיון. מצד אחד יש תלמידים עם נטייה 'להשתלט' על הדיון, לצעוק ולא לאפשר לאחרים להביע את דעתם. מצד שני, היו תלמידים שכאשר פניתי אליהם ענו לי 'לא יודע' והתרשמתי שאין להם נכונות לחשוב על הנושא. לעומת זאת, ההצלחות העיקריות היו שהתלמידים הבינו שהזכות לחופש הביטוי אינה 'רישיון' להסית נגד קבוצות אחרות בחברה, ויש הבדל בין להביע ביקורת עניינית לגופו של נושא לבין הסתה נגד קבוצה שלמה, גם אם לא מסכימים איתה.

המלצות לשיפור היחידה: תחושתי לאורך ההשתלמות הייתה שחלק ממנה הוקדש לתכנים, מיומנויות ונושאים שלא היו קשורים באופן ישיר לנושא ההשתלמות. גם לאחר ההשתלמות

עדיין לא ברור לי אלו 'ערכים' עלי להקנות לתלמידים במהלך לימודי האזרחות. לכן ההמלצות שלי הן למקד יותר את ההשתלמות בשלה אלו ערכים עלנו להקנות לתלמידים ומהם הדרכים היעילות ביותר להשיג זאת. מאחר שהפקתי תועלת רבה מהדיונים בין המורים, בעיקר בחדרים, ההמלצה שלי היא להשתמש יותר בחדרים.

לצד הביקורת, ברצוני לציין כי במהלך ההשתלמות נחשפתי לרעיונות ודוגמאות שלא חשבתי עליהן או הכרתי. מצאתי גם עניין רב בקשיי ההוראה שהעלו מורים אחרים וכיצד הם מתמודדים איתם. מבחינה זו, ההשתלמות בהחלט העשירה אותי ותרמה לי רבות מבחינת תכני ותכנון הוראת האזרחות.